

27.4.2010

Maa- ja metsätalousvaliokunta
Eduskunta

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ VESILAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMISEKSI

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio esittää kunnioittaen hallituksen esityksestä vesilainsäädännön uudistamiseksi seuraavaa:

1. Vesiympäristön käsite

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio esittää, että vesiympäristön käsite määritellään lain 1 luvun 3 §:ssä siten, että vesiympäristö ei ulotu maa-alueelle.

Vesilain 1 luvun 1 § säätelee lain yleistä tavoitetta. Vesilain yksityiskohtaisten perustelujen mukaan *”Säännöstä ei ole tarkoitettu itsenäisesti sovellettavaksi, vaan se on tarkoitettu vesilain aineellisten säännösten soveltamisen ohjeeksi.”* Vaikka vesilain 1 luvun 1 § on luonteeltaan tavoitesäännös, sillä on lakiehdotuksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan merkitystä myös vesilain soveltamisalan määrittäjänä: *”Vesiympäristöllä tarkoitettaisiin voimassa olevan vesilain tavoin vesistön ja sen rantavyöhykkeen muodostamaa kokonaisuutta. Vesiympäristön käsitteen alaisuuteen kuuluisivat erilaiset ekologiset elementit, mutta myös vesiympäristön maisemakuva ja siihen kuuluvat rakennetut kohteet”*

Voimassa olevassa vesilaissa käsite vesiympäristö mainitaan lain 1 luvun 15 §:ssä. Annetussa esityksessä ei määritellä vesiympäristön ulottuvuutta. Käsite vesiympäristö liittyy vesilain 1 luvun 3 §:ssä määriteltyihin lain peruskäsitteisiin. Vesiympäristö -termin suhdetta lain peruskäsitteisiin ei kuitenkaan arvioida lainkohdan perusteluissa. Peruskäsitteistä erityisen keskeiseksi yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan *vesialue*, jonka avulla monet muut vesilain määritelmät on rakennettu.

Metsälain ja vesilain välinen suhde

Käsitteellä vesiympäristö on merkitystä myös vesilain ja metsälainsäädännön välisen suhteen kannalta. Metsälakia ei kuitenkaan ole huomioitu vesilain 1 luvun 2 §:ssä, jossa määrätään vesilain soveltamisalasta ja suhteesta muuhun lainsäädäntöön.

Vesiympäristönä pidettävään vesistön rantavyöhykkeeseen sovellettaisiin ehdotuksen mukaisesti vesilain säännöksiä. Metsätalousmaahan kuuluvalla rantavyöhykkeellä sovellettaisiin tällöin rinnakkain vesilakia ja metsälakia, minkä vuoksi vesiympäristön ulottuvuudella ja vesiympäristön tunnistamisella vesialueen ulkopuolella olisi merkitystä myös metsätalouden harjoittamisen kannalta. Käytännön metsätalouden toimijoille on tärkeää, että noudatettava lainsäädäntö on mahdollisimman selkeä. Metsälain ja vesilain yhtäaikainen soveltaminen esimerkiksi puurouomaan rajautuvalla rantavyöhykkeellä aiheuttaisi todennäköisesti tulkintavaikeuksia: miten vesilakia tulisi uoman ulkopuolella soveltaa ja

27.4.2010

miten pitkälle vesilaissa tarkoitettu rantavyöhyke voisi ulottua? Asian tulkinnallisuus käy ilmi mm. 24.6.2004 annetusta Vaasan hallinto-oikeuden päätöksestä numero 04/0204/3, diaarinumero 01096/03/8150. Korkein hallinto-oikeus ei muuttanut hallinto-oikeuden päätöstä 16.8.2005 annetulla päätöksellään numero 2024.

Vesiympäristöön kuuluvan, puron uomaan rajoittuvan rantavyöhykkeen suojelusta voidaan esitetyn vesilain lisäksi määrätä ainakin luonnonsuojelulain mukaista eliölajien suojelua ja metsälain mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä koskevilla säännöksillä. Erityisen tärkeitä elinympäristöjä voivat metsälain 10 §:n 2 momentin kohdan 1) mukaisesti olla *"lähteiden, purojen ja pysyvän vedenjuoksu-uoman muodostavien norojen sekä pienten lampien välittömät lähiympäristöt"*. Metsäasetuksen 7 §:ssä välittömän lähiympäristön määritellään tarkoittavan *"vyöhykettä, jonka puusto ja pensaskerros sekä pysyvän veden läheisyys luovat ympäristöstä poikkeavat kasvuolot ja pienilmaston."*

Metsälain 3 luvun 10 §:n säännöksellä suojellaan luonnontilaisten tai luonnontilaisen kaltaisten elinympäristöjen ominaispiirteiden säilymistä. Purojen välittömiä lähiympäristöjä koskevat hoito- ja käyttötoimenpiteet tulee pykälän 3 momentin mukaan tehdä elinympäristöjen ominaispiirteet säilyttävällä tavalla. Sen lisäksi, että ominaispiirteet säilyttävät toimenpiteet ovat sallittuja, säädetään metsälain 3 luvun 11 §:ssä mahdollisuudesta myöntää poikkeuslupa. *"Jos 10 §:n 3 momentissa tarkoitettun velvoitteen täyttämistä aiheutuu maanomistajalle taikka hallinto-oikeuden tai muun sellaisen erityisen oikeuden haltijalle metsäntuoton vähenemistä tai muuta taloudellista menetyksiä, mikä ei ole vähäistä, metsäkeskuksen tulee maanomistajan tai erityisen oikeuden haltijan hakemuksesta myöntää lupa toteuttaa hoito- ja käyttötoimenpiteet tavalla, josta asianomaiselle aiheutuva menetyks jää vähäiseksi. Lupaa ei kuitenkaan saa myöntää, jos kysymyksessä olevaa toimenpidettä varten on myönnetty tai myönnetään kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain 19 §:n mukaisesti tai muuten riittävä tuki valtion varoista."*

Metsäkeskuksella ei ole harkintavaltaa luvan myöntämisen suhteen, jos ominaispiirteiden säilyttämisvelvoitteen aiheuttama taloudellinen menetyks on vähäistä suurempi. Tilanne poikkeusluvan myöntämisen suhteen on hyvin erilainen kuin vesilain 2 luvun 11 §:n mukaisten eräiden vesiluontotyyppien suojelun yhteydessä. Lupaviranomainen voi myöntää poikkeuksen luontotyyppien luonnontilaa vaarantavista kielloista, mikäli luontotyyppien suojelutavoitteet eivät vaarannu. Vesilain 2 luvun 11 §:n säännös huomioon ottaen onkin epäselvää, voisiko metsäkeskus vielä myöntää metsälain 11 §:n mukaisen poikkeusluvan purouoman ulkopuoliselle rantavyöhykkeelle kokonaisuudessaan.

Joen, puron ja noron määritelmät

Metsälain ja vesilain väliseen suhteeseen vaikuttaisivat myös vesilain 1 luvun 3 §:ään sisältyvät joen, puron ja noron määritelmät. Uusi joen määritelmä kattaisi aiempaa pienempiä uomia ja laajentaisi siten vesitaloushankkeen luvanvaraisuuden soveltamisalaa. Puron alaraja, joka olisi myös noron yläraja, määriteltäisiin puolestaan sekä valuma-alueen koon, uomassa jatkuvan vedenvirtauksen vaatimuksen että uoman kallaloudellisen merkityksen perusteella. Uutena määritelmänä otettaisiin

27.4.2010

käyttöön lisäksi noro, joka olisi vielä puoroa vähäisempi uoma. Uudet määritelmät todennäköisesti selkiyttävät käsitteitä. Erityisesti purojen ja norojen välinen raja on aikaisempaa helpommin mahdollista todeta maastossa.

2. Purojen luonnontilaisuus ja luvantarve

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio toteaa, että luonnontilaisten purojen osalta luvantarvetta on vesilakiesityksessä monelta osin selkiytetty. Samoin luonnontilaisuuden käsitettä on selvennetty muun muassa suhteessa metsälakiin.

Vesilain 2 luvun 11 § sääntelee eräiden vesiluontotyyppien suojelua. Pykälän perustelujen mukaan säännöksen soveltamisalaa ei laajennettaisi puroihin, sillä vesilain järjestelmässä purot ovat vesistöjä ja näin ollen niitä koskevat muutokset kuuluvat 3 luvun 2 §:ssä säädetyn vesitaloushankkeen luvanvaraisuuden piiriin.

Puron osalta luvantarve liittyy 3 luvun 2 §:n mukaan aina uoman luonnontilan vaarantumiseen, ei laajemmin uoman lähiympäristöön. Toisaalta 3 luvun 2 §:ssä todetaan: *”Säännös ei edellytä sitä, että koko puron olisi oltava luonnontilainen, vaan luvantarve syntyy myös, jos toimenpide vaikuttaa puron luonnontilaiseen osaan”*.

Ojituksen luvanvaraisuudesta todetaan 5 luvun 3 §:ssä *”Pykälän 1 kohta vastaisi nykyisen vesilain 1 luvun 19 §:n luvantarvesäännöstä ojitusta koskevilta osiltaan. Säännöksen tarkoittama pilaantumisseuraamus voisi ilmetä esimerkiksi kuivatusvesien johtamisesta aiheutuvana vastaanottavan vesistön ravinnekuormituksen lisääntymisenä tai happamilla sulfaattimailla vesistön happamoitumisena. Sen sijaan esimerkiksi samentumista tai kiintoaineen kulkeutumista kuivatusvesien mukana ei lähtökohtaisesti tulisi katsoa pilaantumiseksi.”*

Luvanvaraisuuden määrittäminen edellä mainitulla tavalla asettaa metsätalouden toimijat kohtuuttomaan asemaan, koska toimenpiteiden voidaan tulkita aiheuttavan luvanvaraisia muutoksia hyvinkin kaukana toimenpiteestä olevassa luonnontilaisessa puronosassa.

3. Ojituksesta ilmoittaminen

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio esittää, että ilmoituksen tekemiselle asetettu määräaika vähintään 60 vuorokautta ennen ojitukseen ryhtymistä lyhennetään 30 vuorokauteen (5 luvun 6 §).

Vesilakiin sisältyvä ilmoittamismenettely on toimiva ja sillä saadaan kerättyä esimerkiksi EU:n vesipuidedirektiivin toteuttamisen kannalta tärkeitä taustatietoa.

Vesilain 5 luvun 6 §:n yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan *”Ojituksen vaikutusten asianmukainen arviointi edellyttäisi lisäksi valuma-aluekohtaista tarkastelua, jossa samalle ajanjaksolle suunniteltuja hankkeita voitaisiin tarkastella yhdessä”*. Edelleen yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan *”Pykälä sisältäisi myös valtuutuksen säätää valtioneuvoston asetuksella tarkemmin asetuksen ilmoituksen sisältövaati-*

27.4.2010

muksista. Ilmoituksen perusteella tulisi olla mahdollista arvioida sekä hankkeen vesistövaikutuksia että sen asianmukaisuutta suhteessa vesilain hyödynsaajien keskinäisiä suhteita koskeviin säännöksiin.”

Ilmoitusmenettelyä ei tule säätää toimijan kannalta liian raskaaksi eikä se saa muodostua myöskään esteeksi käytännön joustavalle toiminnalle.

4. Ojitusyhteisön purkautuminen

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio esittää sopimuksella perustettujen ojitusyhteisöjen purkautumista koskevien säännösten muuttamista.

Vesilain 5 luvun 24 §:n mukaan ojitusyhteisö on perustettava ojitusasi-aa ojitustoimituksessa tai aluehallintovirastossa käsiteltäessä, jolleivät hyödynsaajat sen perustamisesta toisin sovi. Pääasiallinen käytäntö tulee olemaan ojitusyhteisön perustaminen sopimuksella.

Ojitusyhteisön purkautumista koskeva asia on sen sijaan vesilain 5 luvun 26 §:n mukaan käsiteltävä ojitustoimituksessa. Asian käsittelyssä on noudatettava soveltuvin osin, mitä 12 luvun 19 §:ssä säädetään yhteisön purkautumisesta. Ojitustoimituksessa on annettava tarpeelliset määräykset ojien palauttamisesta luonnontilaan.

Sopimuksella perustettua ojitusyhteisöä ei tulisi aina purkaa ojitustoimituksessa, vaan, mikäli yhteisöllä ei olisi vastuita, yhteisön purkamiseksi tulisi riittää ojitusyhteisön päätös ja ilmoitus ojitusyhteisön purkamisesta aluehallintovirastolle, joka tekisi merkinnän purkautumisesta ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Tällöin aluehallintovirastolle syntyisi velvollisuus ilmoittaa purkautumisesta muille vesilain mukaisille valvontaviranomaisille eli ELY-keskuksille ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, jotka voisivat tarvittaessa vaatia ojitustoimituksen pitämistä.

TAPIO

Ritva Toivonen
johtaja

Samuli Joensuu
vesiensuojeluasiantuntija